

LOs representantskap 22. februar 2011

TARIFFPOLITISK UTTALELSE - HOVEDLINJER FOR MELLOMOPPGJØRET 2011

1. Forhandlingsgrunnlaget

Dette ble formulert som følger i privat sektor:

”Reguleringsbestemmelser for 2.avtaleår

Før utløpet av 1. avtaleår skal det opptas forhandlinger mellom LO og NHO eller det organ LO bemyndiger om eventuelle lønnsreguleringer for 2. avtaleår. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår.

Endringene i tariffavtalene for 2. avtaleår tas stilling til i LOs representantskap eller det organ LO bemyndiger og NHOs representantskap.

Hvis partene ikke blir enige, kan den organisasjonen som har fremmet krav innen 14 – fjorten – dager etter forhandlingenes avslutning, si opp de enkelte tariffavtaler med 14 – fjorten – dagers varsel (dog ikke til utløp før 1. april 2011).”

Det er omtrent tilsvarende formulering i andre områder, men med noen tillegg.

For statlig sektor:

”Den nominelle lønnsutvikling for tilsatte i det statlige tariffområdet skal vurderes i forhold til arbeidslivet for øvrig.”

Og for kommunal sektor:

”Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt lønnsutviklingen for arbeidere og funksjonærer i industrien i LO/NHO-området, øvrig offentlig ansatte og andre sammenlignbare tariffområder.”

2. Hovedutfordring

Tariffoppgjørenes oppgave er å sikre arbeidstakerne andel av inntektsutviklingen og samtidig medvirke til en fornuftig styring av økonomien. Arbeid til alle er for LO det overordnede mål. Denne oppgaven fremstår som svært krevende ut fra den internasjonale utviklingen etter finanskrisen. Flere europeiske land reduserer sine utgifter, og det er også tilfeller av lønnsnedslag. Dette svekker etterspørselen, som i sin tur er grunnlag for norsk eksport. Vi har klart oss bedre enn de fleste andre land, bl.a. ved målrettet stimulering i økonomien. Vi har imidlertid krevende år foran oss, før vi har opplevd et bredt oppsving internasjonalt.

Selv med utsikter til sysselsettingsvekst igjen i 2011 etter stagnasjon i 2010, vil arbeidsløsheten kunne øke fordi flere melder seg på arbeidsmarkedet. Det er stor usikkerhet knyttet til innvandret arbeidskraft, som fortsatt ikke fullt ut fanges opp i arbeidsmarkedsstatistikken. For lønnsdannelsen blir oppgaven å legge grunnlaget for full sysselsetting fremover, i et kvalitativt godt arbeidsliv basert på faste ansettelser. Det innebærer forsterket innsats mot useriøsiteten.

3. Inntektsutviklingen i 2010

Prisstigningen fra 2009 til 2010 på 2,5 pst målt ved konsumprisindeksen (KPI), ble noe høyere enn vi la til grunn ved oppgjørene. Sammen med en samlet lønnsvekst i overkant av det som ble forutsatt, ble det likevel en reallønnsvekst på en prosent eller mer for de brede avtaleområdene.

4. Utsiktene for 2. avtaleår

Etter flere år med rekordhøy sysselsettingsvekst, ble det i løpet av 2008 et omslag både internasjonalt og etter hvert også i Norge. Fra 2008 har vi for første gang siden 2003 direkte fall i antall jobber og vi vil i flere år fremover se en mye dårligere arbeidsmarkedsutvikling enn under de gode årene. I industrien har sysselsettingen falt med rundt 20 000, og i privat sektor ellers med ca 30 000. Veksten i offentlig tjenesteyting har bidratt til at sysselsettingsnedgangen totalt ble begrenset til 10-20 000 på disse to årene.

Anslagene for den økonomiske veksten internasjonalt er kommet tilbake til 2-3 pst, men disse tallene er usikre og vil ikke kompensere for utslaget av finanskrisen. Utsiktene for å kunne gjenreise full sysselsetting er dårlige på kort sikt. Utfordringen blir å skape jobbvekst som er stor nok til å hindre at arbeidsledigheten blir enda høyere.

Prisstigningsanslagene framover er blitt dempet som følge av lav aktivitet, og da mer i utlandet enn for Norges del. Hos oss skaper strømprisene en særlig usikkerhet om prisutviklingen for husholdningene. TBU amslår nå stigningen fra 2010 til 2011 til ca 2 pst.

Pris- og kostnadsutviklingen internasjonalt anslås å bli svært lav, med rundt 1 pst. prisvekst og kanskje bare 2-3 pst. vekst i lønnskostnadene.

5. Pensjon

For å sikre LO s mål om et bedre og mer helhetlig pensjonssystem, må det samtidig med omleggingen av folketrygden etableres et bredere system av tjenestepensjoner i privat sektor som motvirker en økende ulikhet på pensjonsområdet.

LO vil arbeide på bred front for å få til et bedre regelverk mer tilpasset ny folketrygd gjennom Banklovkommisjonen på basis av den offentlige utredningen Om brede pensjonsordninger. Målet er å komme fram til en samlet ytelse på minst 66 pst av tidligere lønn som dekker langt flere enn i dag, da mange er henvist til dagens minsteytelse etter OTP-loven. Ordningen(e) må være bred(e), ha lave driftskostnader, tilfredsstillende krav til kjønnsnøytralitet og kunne samordnes slik at arbeidstakere ikke taper på skifte av arbeidsgiver. LO kan også i forbindelse med mellomoppgjøret gjøre en mer konkretisert oppfølging av vedtaket fra 2010.

6. Krav til lønn

Et viktig prinsipp for LOs krav også i 2010 var at inntektsutviklingen måtte tilpasses utfordringene i konkurranseutsatt næringsliv og arbeidet for full sysselsetting. Frontfagsmodellen er imidlertid ikke til hinder for at det kan gis kompensasjon til grupper som systematisk over tid er blitt hengende etter i lønnsutviklingen.

Til hovedoppgjøret var hovedkravene

- a) Sikring av kjøpekraften for alle
- b) En kombinasjon av egne sentrale tillegg, bedring av minstelønnsatser og garantiordninger som fremmer likelønn og bekjemper lavlønn
- c) Strukturelle tiltak rettet mot å fremme likelønn, seriøsitet og lønnsevne i utsatte bransjer

- d) Prioritering av kvinnedominerte grupper i offentlig sektor innenfor sentralt avtalte rammer
- e) Treparts prosjekt for nedbygging av ufrivillig deltid

Kjøpekraft

Vi kan konstatere at kjøpekraften fra 2009 til 2010 enten ble opprettholdt eller økt for hovedgruppene av lønnstakere.

Profil

Frontfagets innretning med større generelt tillegg per time på overenskomster der det ikke er eller praktiseres lokal forhandlingsrett, innebar prioritering av lavtlønte. Denne profilen blei fulgt opp videre i tråd med representantskapets vedtak.

Lav- og likelønnpotten (kr 0,50 per time per ansatt 1. juli) 2010 til lokal fordeling, var en nyvinning i privat sektor. I offentlig sektor er det lengre erfaring med slike sentrale føringer. Både i stats- og kommuneoppgjøret ble det i 2010 fastlagt at kvinner skulle ha større andel av den lokale lønnpotten enn deres årsverk tilsier. Også de sentrale justeringsforhandlingene i staten hadde sterke likelønnsføringer. Lønnsstatistikken så langt viser merlønsvekst for kvinner her. I tillegg til generell likelønnsprofil på tilleggene, kom ny regnemetode for tredelt turnus som særlig berører kvinner.

Hotell- og restaurant, renhold og vekterbransjen er eksempler på lavlønsområder som ble tilgodesett med større generelle tillegg og betydelige satsendringer. Dette inkluderte utslag av løpende garantiordninger. Siden det her er mange kvinner, hadde tilleggene likelønnsprofil i tillegg til lavlønsprofil.

Oppgjørene i privat sektor ble ellers prega av løft i minstelønnsatser, og endringer for å sikre bedre regulering av disse framover. Dette er også viktig for å forebygge useriøsitet og sosial dumping, fordi satsene bidrar til å sette en minstestandard.

Lav- og likelønntiltakene burde i seg selv gi utslag i statistikken for graden av likelønn.

Myndighetene har nå tatt grep og stilt krav om reduksjon av bruk av deltid i helseforetakene. Det er videre bevilget midler for 2011 som ledd i en generell treårig offensiv for mer heltid. Et trepartssamarbeid for å utvikle virkemidler som bedre kan realisere deltidsansattes ønsker om lengre arbeidstid, betinger at også arbeidsgiversiden bidrar aktivt.

De mer strukturelle tiltak knyttet til useriøsitet er fulgt godt opp av myndighetene og vil over tid kunne bidra i riktig retning når det gjelder å sikre lønnsnivået i områder sårbare for lavlønnskonkurranse. I tillegg til at lavlønnspørsmålet i stor grad samtidig er et likelønsspørsmål er det klart at mange kvinnedominerte yrker gir lav uttelling for god kompetanse. Lønnsforskjellene mellom grupper med høyere utdanning i henholdsvis privat og offentlig sektor bør reduseres.

Oppsummert i forhold til kravenes hovedinnretning er det en hovedprioritet i en fortsatt usikker økonomisk situasjon, å sikre ivaretagelse av hensynet til lavtlønte og likelønn.

Med utgangspunkt i en videreføring av de opprinnelige krav til hovedoppgjøret, reises følgende krav til mellomåret 2011:

- Fortsatt sikring av kjøpekraften
- Lav- og likelønnsprofil på sentralt og lokalt avtalte tillegg

Andre grupper

I arbeidet for en samfunnsmessig fornuftig lønnsdannelse er det avgjørende at alle grupper omfattes. I vanskeligere tider er det særlig viktig å unngå at enkeltgrupper kommer svært godt ut, mens andre bærer ekstra byrder som følge av et svekket arbeidsmarked

Det er nå på nytt tendenser til at toppledersjiktet i virksomhetene igjen skal forsyne seg grådige av den økonomi alle ansatte bidrar til. Særlig finanssektoren bør etter en årrekke med høyere nivå og sterkere vekst enn andre styres bedre. Erfaringene internasjonalt og nasjonalt viser at denne sektoren ikke bare kan bidra til kriser, den bidrar også strukturelt til å vri fordelingen i gal retning: større gap mellom topp og bunn; større gap mellom kvinner og menn.

7. Krav til den økonomiske politikken

Vi står overfor krevende tider i internasjonal økonomi, som særlig er preget av finanskrisas ettervirkninger og krisetilstand for offentlig økonomi særlig i USA og mange EU-land. Eurosam arbeidet legger viktige begrensninger på enkeltlands muligheter til å rette opp ubalanser. På den annen side innebærer det et skjebnefellesskap som kan gi ekstra anstrengelser for å møte felles utfordringer. Det samlede utfallet av dette er usikkert og vil ha stor betydning

for norske eksportnæringer, som igjen vil ha stor betydning for sysselsettingsbildet.

I revidert nasjonalbudsjett 2011 må regjeringen legge stor vekt på hvilke utslag budsjettkrisene ute i Europa gir. Vi må handle raskt om ledigheten begynner å stige. Den klare svekkelsen av arbeidsmarkedet de siste to årene har gjort det vanskeligere å integrere utsatte grupper. Nedtrappingen av tiltaksnivået i 2011 har økt antallet registrerte helt ledige. Mange i utkanten av arbeidsmarkedet vil melde seg fremover. Veien til nedgang i den målte ledigheten og full sysselsetting kan bli lang. Flere arbeidsmarkedstiltak og IA-avtalen må være de sentrale virkemidlene overfor den utfordringen. Den gradvise normalisering av renta må komme etter hvert og ikke på en måte som øker kronekurs og setter ytterligere industriarbeidsplassene i fare.

Nøkkelen til bedre langsiktig integrering er utdanning og arbeidsstyrkens kompetanse. For å sette økt fokus på livslang læring må det utvikles nasjonale mål og en strategi for livslang læring innen utløpet av 2012.

8. Forhandlingsfullmakt

Sekretariatet/forhandlingsutvalgene gis fullmakt til å utforme de endelige kravene på basis av de ovennevnte retningslinjer.